

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

SPAREBANK 1 NORD-NORGE
Postboks 6800 Stakkevollan
9298 TROMSØ

Vår referanse
23/7048
Deres referanse

23.03.2026

Tilsynsrapport

1 Innledning

Finanstilsynet har gjennomført tilsyn med Sparebank 1 Nord-Norge (heretter omtalt "foretaket"). Formålet med tilsynet var å kontrollere foretakets etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Finanstilsynet gjennomførte møter med foretaket 11.–14. september 2023. Denne tilsynsrapporten bygger på Finanstilsynets foreløpige rapport fra 1. desember 2025 og styrets kommentar til denne fra 16. februar 2026.

2 Finanstilsynets oppsummering

Finanstilsynets vurdering er at det på tilsynstidspunktet var alvorlige mangler i foretakets etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, herunder i tilknytning til risikovurderinger (§ 7), rutiner (§ 8), egnede kundetiltak (§§ 9, 12 til 14 og 16 til 18), samt løpende oppfølging av kundeforhold (§ 24). Finanstilsynet mener videre at foretaket hadde mangler i etterlevelsen av krav til internkontroll (§ 35), opplæringsplikt (§ 36) og transaksjonsovervåking (§ 38).

Foretaket har opplyst at det siden tilsynstidspunktet har gjennomført omfattende forbedringer av rammeverk, rutiner, internkontroller og systemer mv. på hvitvaskingsområdet. Foretaket har også styrket bemanning og kompetanse knyttet til dette arbeidet, og har gjort rede for konkrete tiltak innen de områdene som Finanstilsynet pekte på i den foreløpige tilsynsrapporten. Foretaket vurderer at etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket er betydelig styrket de siste årene, og at svakhetene Finanstilsynet pekte på i all hovedsak er lukket eller inngår i strukturerte forbedringsløp

3 Finanstilsynets vurderinger

3.1 Organisering og ressurser

Etter finansforetaksloven § 13-5 skal foretaket ha tilstrekkelige rutiner og kontrollsystemer for håndtering av risiko foretaket er eller kan bli utsatt for. Foretaket hadde på tilsynstidspunktet en presset ressursituasjon samt nøkkelpersonsrisiko i tilknytning til etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket. Videre var stillingsinstrukser for sentrale roller i antihvitvaskingsarbeidet uklare, og foretaket manglet formelle prosesser for eskalering av saker fra hvitvaskingsansvarlig til øverste ledelse og til foretakets risikoutvalg.

3.2 Opplæring

Etter hvitvaskingsloven § 36 skal rapporteringspliktige sikre at ansatte og andre som utfører oppdrag for foretaket, gis opplæring i virksomhetens forpliktelser etter hvitvaskingsloven, samt settes i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. Opplæring

skal gis jevnlig slik at kunnskap vedlikeholdes og oppdateres. Opplæringen skal være tilpasset den ansattes ansvar og arbeidsoppgaver og foretaket skal kunne dokumentere etterlevelse av opplæringsforpliktelsene.

Foretakets opplæringsrutiner på tilsynstidspunktet var etter Finanstilsynets vurdering ikke tilstrekkelige for å sikre at den enkelte ansatte mottok nødvendig opplæring. Det fremgikk ikke hvilke temaer de ulike grupper ansatte minimum skulle ha opplæring i, eller krav til kompetansenivå for de ulike rollene i foretaket.

Det var også mangler i den gjennomførte opplæringen. Innholdet var begrenset og lite tilpasset foretakets egen virksomhet, risikoeksponering og erfaringer. Foretaket hadde heller ikke gjennomført opplæring som dekket alle aktuelle plikter i hvitvaskingsregelverket. Foretaket hadde over flere år hatt lav gjennomføringsprosent på opplæringen, og det var ikke gjennomført opplæring for personer som var ansatt i perioden august 2022 til september 2023 eller av nye styremedlemmer i perioden fra november 2021 til tilsynstidspunktet.

3.3 Internkontroll

Det følger av hvitvaskingsloven § 35 at rapporteringspliktige gjennom internkontroll i virksomheten skal sørge for at loven overholdes. Foretaket skal ha en rutine for internkontroll, jf. § 8 jf. § 35. Kontrollrutinene skal bidra til etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, og være egnet til å avdekke manglende etterlevelse.

Foretaket hadde en kontrollplan og det var utført kontroller, men disse var sporadiske og tilfeldige, fremfor å være et ledd i en systematisk tilnærming som sikret at etterlevelse av hele regelverket var gjenstand for kontroll. Kontrollene var overfladiske, ved at de hovedsakelig var basert på overordnede datauttrekk fra foretakets elektroniske systemer, og var avgrenset til grunnleggende krav i henhold til hvitvaskingsloven §§ 12 og 13. For eksempel var det kontrollert om legitimasjon på kunden var innhentet og arkivert, at reelle rettighetshavere var identifisert og at informasjonen var registrert i foretakets system. Det var ikke undersøkt om det var tilstrekkelig kvalitet på innhentet informasjon eller vurderinger den ansatte hadde gjort, eller om det var gjennomført tilstrekkelige kundetiltak etter hvitvaskingsloven kapittel 4. Kontrollene var ikke dekkende for alle relevante plikter, heller ikke over tid. Kontrollene var også gjentakende, selv om det over tid hadde vært avdekket få eller ingen avvik. Foretaket burde i slike tilfeller heller prioritere kontroll av andre relevante områder og forpliktelser etter regelverket. Foretaket hadde selv identifisert svakheter i ulike støttesystemer knyttet til risikoklassifisering og transaksjonsovervåking, men det var ikke iverksatt spesifikke kontroller for å teste den samlede etterlevelsen av disse forpliktelsene.

Finanstilsynet mener også at andrelinjens kontroller var begrenset i omfang og grundighet. Tilsynet viste eksempelvis at kontrollene i hovedsak var konsentrert rundt styrende dokumenter, samt opplæring av ansatte basert på datauttrekk om gjennomføringsprosent. Flere av kontrollene var begrenset til mindre deler av de styrende dokumentene, og omfattet ikke selve innholdet i disse. Kontrollene av den praktiske etterlevelsen var svært begrenset holdt opp mot det totale antallet kundeforhold i foretaket. De siste to årene var det gjennomført én kontroll av henholdsvis 15 nye PM-kunder og 15 nye BM-kunder. Kontrollene skilte ellers ikke mellom de ulike virksomhetsområdene eller filialene til foretaket. Finanstilsynet mener at så begrensede kontroller ikke kan gi tilstrekkelig informasjon for å vurdere den totale etterlevelsesrisikoen. Andrelinjens kontroller bør også omfatte testing og vurdering av førstelinjens gjennomførte kontroller for å gi et bedre grunnlag for å ta stilling til etterlevelsesrisiko knyttet til førstelinjens internkontroll på hvitvaskingsområdet.

Internrevisor påpekte i rapporten for 2022 alvorlige mangler i foretakets etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Blant annet påpekte internrevisor at risikovurderingen var for overordnet, og uten tilstrekkelig angivelse av etablerte kontrolltiltak, at foretaket ikke hadde retningslinjer for hva som skal vurderes i kundetiltakene for kunder i ulike høyrisikobrancher, at det ikke ble foretatt

løpende forsterkede kundekontroller utover endret transaksjonsovervåking for kunder hvor kontrollnivået ble endret til forsterket, og at det i liten grad forelå dokumentasjon av at risikomomenter knyttet til kundens bransje var hensyntatt og vurdert. Som det fremkommer av denne rapporten, har Finanstilsynet avdekket tilsvarende mangler.

Finanstilsynet påpeker at rapportene fra både første- og andrelinjen bør inneholde informasjon om gjennomføringen av konkrete tiltak, oppfølging av tidligere identifiserte avvik og innholdet i mangler som gjenstår å rette. Det bør videre fremkomme informasjon om hva konkrete tiltak innebærer, samt fastsettes frister for arbeidet med lukking av avvik. Dette vil sikre at styret i større grad har mulighet til å følge fremgangen i arbeidet og reagere med nødvendige virkemidler der hvor arbeidet ikke gjennomføres i henhold til planen.

3.4 Risikovurdering

3.4.1 Rettslig grunnlag

Rapporteringspliktige skal identifisere og vurdere risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til sin virksomhet, jf. hvitvaskingsloven § 7 første ledd. Bestemmelsens andre ledd inneholder en ikke uttømmende liste over forhold som skal tas i betraktning ved utarbeidelse av risikovurderingen. Terrorfinansieringsrisikoen skal alltid vurderes.

3.4.2 Generelle forhold ved foretakets samlede risikovurdering

Foretakets risikovurdering besto av tre dokumenter: Risikovurdering hvitvasking, terrorfinansiering og internasjonale sanksjoner datert 2. juni 2023 (dokument 1, risikovurdering), Appendix Risikovurdering Hvitvasking og terrorfinansiering 2023 (dokument 2, risikomatrix) og Risiko – Kryptovaluta 2023 (dokument 3, kryptovurdering).

Det er Finanstilsynets vurdering at det var mangler ved risikovurderingen på tilsynstidspunktet. Risikovurderingen var for det første lite virksomhetsinnrettet. Vurderingen av kryptovaluta var utarbeidet av Sparebank 1-alliansen, uten at den inneholdt foretaksspesifikk informasjon om faktisk eksponering eller vurderinger av risiko i foretakets virksomhet. Det var beskrivelser av ulike risikodrivere og opplysninger om foretakets eksponering mot disse, uten at foretaket tok stilling til hvordan dette påvirket foretakets risiko. For eksempel fremgikk det at "[...] kunder som foretar transaksjoner til og fra utlandet, og da spesielt land det er knyttet en høyere risiko til, anses å ha en høy iboende risiko for hvitvasking og terrorfinansiering". Det var likevel ikke gjort nærmere rede for hva den konkrete risikoen ved utenlandstransaksjonen var eller hvilket omfang av slike transaksjoner foretaket hadde, eller om dette var en betydelig risiko ved foretakets virksomhet. Foretaket hadde både kundeforhold utenfor kjerneområdet, større volum av transaksjoner til østeuropeiske land som kan være forbundet med risiko for arbeidslivskriminalitet, samt til høyrisikoland på hvitvaskingsområdet - uten at foretaket hadde vurdert risiko knyttet til dette.

Foretaket hadde i liten grad tatt i bruk relevant eksternt informasjon, noe som er sentralt for forståelsen av sårbarheter, trender og typologier. Finanstilsynet mener at foretakets virksomhet var av en slik art og omfang at foretaket skulle benyttet et bredere og mer oppdatert eksternt kildegrunnlag i arbeidet med egne risikovurderinger, jf. § 7 fjerde ledd, for eksempel ulike rapporter fra Økokrim som er relevant for foretakets virksomhet. Det forventes også at foretaket benytter relevante utenlandske kilder.

Finanstilsynet mener at foretaket heller ikke hadde tatt tilstrekkelig hensyn til interne forhold som kunne påvirke foretakets risiko, som omfang av avdekkede indikatorer, kunnskap fra undersøkelser og rapportering om mistenkelige forhold, svakheter i etterlevelse av regelverk og rutiner avdekket i internkontrollen, eller kjente systemsvakheter.

Risikovurderingen var redegjørende fremfor vurderende. Det fremgikk for eksempel at foretaket "anser geografi og spesielt land som en sentral parameter for fastsettelse av risiko", og "Privat- og

bedriftskunder som foretar transaksjoner til og fra utlandet, og da spesielt land det er knyttet en høyere risiko til, anses å ha en høy iboende risiko for hvitvasking og terrorfinansiering". Risikoen ved disse forholdene var verken identifisert eller vurdert, eller knyttet opp mot foretakets faktiske virksomhet. Risikovurderingens omtale av korrespondentforhold var en gjengivelse av innholdet i foretakets rutine om korrespondentforhold, samt en oversikt over aktive avtaler – men omfattet ikke vurderinger knyttet til risiko.

Foretaket skilte heller ikke mellom risiko for å bli brukt til hvitvasking eller terrorfinansiering, og konsekvenser av slikt misbruk, i form av omdømmetap, regulatorisk avvik og økonomiske konsekvenser, noe som medførte at det var uklart hva foretaket mente var den konkrete risikoen for å bli misbrukt til hvitvasking eller terrorfinansiering.

3.4.3 Særlig om risikovurderingen og risikomatrisen

Det følger av hvitvaskingsloven § 7 første ledd bokstav c at foretaket skal vurdere risiko ved type kunder og kundegrupper. Foretaket hadde etter Finanstilsynets syn ikke vurdert alle relevante kundegrupper, herunder kunder eid av PE-fond og PE-hus, kunder innen olje og gasssektoren, kunder innen shipping, kunder som er betalingsforetak, bedriftskunder som tilbyr vekslings- og oppbevaringstjenester for virtuell valuta og privatpersoner som handler med verdipapirer i stor skala, kunder som benytter klientkonto, og aktører som driver pengeinnsamling. Foretaket hadde heller ikke vurdert kombinasjonsrisiko. Risikovurderingen inneholdt heller ikke vurderinger av eller informasjon om effektiviteten av de tiltak foretaket hadde etablert for å håndtere risikoer, og heller ikke om hvordan rutiner etterleves. Likevel la foretaket i enkelte tilfeller til grunn at risikoen var redusert. For eksempel fremgikk det i redegjørelsen for risiko tilknyttet fiskeribransjen at det ikke var mulig å etablere kundetiltak for identifiserte risikodrivere, men foretaket anså likevel at risikoen var redusert fra iboende høy til restrisiko lav/moderat.

Foretaket hadde ikke foretatt selvstendige vurderinger av konkret risiko for terrorfinansiering, utover å vise til listeførte personer. Foretaket mente at eksponering og risiko var lav, selv om foretaket hadde vesentlig internasjonal eksponering både i kundeforhold og transaksjoner mot land som utgjør forhøyet risiko, samt til land som er konfliktutsatte. Dette er momenter som tilsier at foretaket nettopp er utsatt for en høyere risiko for terrorfinansiering.

Foretakets risikomatrise, som ga oversikt over risikodriverne, hadde etter Finanstilsynets vurdering bl.a. følgende svakheter:

- Som følge av manglende opplysninger om eksponering i risikomatrisen, var det i flere tilfeller ikke mulig å se om en risiko var relevant for foretaket eller ikke.
- Det var flere åpenbare feil i risikomatrisen. Risikoen beskrevet under "Kunder innen religiøse organisasjoner" var relatert til kunder innen turisme, og risikoen "Statlige/offentlige selskaper" var identifisert som "Et enkeltpersonforetak benytter sitt kundeforhold hos oss til hvitvasking eller terrorfinansiering".
- Risikoene knyttet til hvitvasking og til terrorfinansiering var vurdert samlet, noe som medfører en "gjennomsnittsbetraktning" i stedet for konkret vurdering av risiko for henholdsvis hvitvasking og terrorfinansiering.
- Enkelte identifiserte risikodrivere forutsatte at foretaket foretok undersøkelser av om det hefter negative forhold ved kunden, uten at foretaket hadde rutine for å foreta slike undersøkelser. Dette gjelder for eksempel "Kunder med tilknytning til ekstreme miljøer [...]" og "Kunder som er konkursryttere".
- Det var i flere tilfeller ikke mulig å se om angitte tiltak var egnet til å redusere risikoen, fordi de konkrete beskrivelser av sårbarheter manglet.
- Foretaket hadde ikke eksplisitt tatt stilling til kvaliteten og effekten av tiltakene som ble iverksatt for å håndtere risikoen, herunder om tiltakene var egnet og tilstrekkelig til å møte

den konkrete risikoen, om de var tilstrekkelig implementert, og om kontroller viste at rutinene ble fulgt.

- Det var ikke klart hvor mye som skulle til for å oppnå ulike "karakterer", og foretaket hadde dermed ikke påvist hva som bidro til ulike konklusjoner.
- I enkelte tilfeller anså foretaket risikoen å være redusert, selv om det angitte tiltaket ikke var gjennomført på tidspunktet for utarbeidelse av risikomatriksen. Dette gjelder for eksempel risikoer knyttet til systemstøtte og ressurser.

3.5 Rutiner

Etter hvitvaskingsloven § 8 skal rapporteringspliktige ha oppdaterte rutiner for å sikre håndtering av identifiserte risikoer og oppfyllelse av forpliktelser etter regelverket.

Finanstilsynets vurdering er at foretakets rutiner på tilsynstidspunktet hadde følgende svakheter:

- Foretaket kunne ikke dokumentere at 18 av foretakets totalt 24 rutiner var oppdaterte.
- Foretaket manglet rutiner for flere forpliktelser etter hvitvaskingsregelverket (forenklede kundetiltak, stans av transaksjoner knyttet til konkrete produkter/tjenester, bruk av kundetiltak utført av tredjeparter, håndtering av avsløringsforbud og internkontroll).
- Enkelte forpliktelser var omtalt i overordnede standarder, uten at det var gitt tilstrekkelig detaljerte beskrivelser for hvordan arbeidet skulle utføres (risikovurdering og risiko-klassifisering av kunder).
- Rutinene fremsto ikke som tilstrekkelig operasjonelle. De viste blant annet til innhenting og vurdering av informasjon, uten å gi veiledning til hvilke vurderinger som måtte gjøres og hva som skulle legges til grunn i avgjørelser om kunders risiko. For eksempel sto det i rutinen for kundetiltak internasjonal betaling, at "Med bakgrunn i en totalvurdering av hva kunden svarer avvises eller gjennomføres transaksjonen", uten at det var beskrevet hva som skulle til for henholdsvis avvisning eller gjennomføring av transaksjon.
- Foretakets rutine for kundetiltak etter § 17 inneholdt bestemmelser som gjaldt mistenkelige forhold jf. § 25. Det fremsto derfor som om foretaket ikke skiller mellom forsterkede kundetiltak ved høy risiko etter § 17, og indikatorer på mistenkelige forhold som utløser plikt til nærmere undersøkelse etter § 25.
- Rutinen for håndtering av politisk eksponerte personer (PEP) hadde ikke krav til at formuens opprinnelse skal fastslås, jf. § 18.

3.6 Løpende oppfølging

Etter hvitvaskingsloven § 24 skal kundeforhold følges opp løpende. Løpende oppfølging omfatter overvåking av om transaksjoner som utføres i kundeforholdet er i samsvar med innhentede opplysninger om kunden, kundens virksomhet og risikoprofil, midlenes opprinnelse og kundeforholdets formål og tilsiktede art.

Finanstilsynet avdekket følgende mangler ved foretakets løpende oppfølging:

- Foretakets intervaller for gjennomføring av løpende oppfølging var på 4-6 år (standard risiko/tiltak) og 1-2 år (forsterket risiko/tiltak), som vurderes å være for lange.
- På tilsynstidspunktet hadde foretaket i underkant av 2500 kunder som skulle vært gjenstand for løpende oppfølging, men som sto på restanseliste.
- Foretakets periodiske løpende oppfølging omfattet ikke analyser av kundens transaksjonsmønster, vurderinger av om ny kundeinformasjon var i tråd med kundens virksomhet, eller om det forelå høyere risiko enn det som fulgte av risikoklassifiserings-modellen og treffene i den elektroniske transaksjonsovervåkingen.

- På PM-området vurderte ikke foretaket om transaksjonene var i samsvar med kundeopplysningene.

3.7 Elektronisk transaksjonsovervåking

Etter hvitvaskingsloven § 38 skal banker ha elektroniske overvåkingssystemer for å avdekke forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. Reglene i overvåkingssystemene skal være egnet til å avdekke slike forhold, og skal dessuten dekke risikoer identifisert i foretakets risikovurdering, jf. hvitvaskingsforskriften § 7-3. Det må også gjennomføres elektronisk overvåking for å identifisere personer som er underlagt internasjonale sanksjoner og restriktive tiltak som er gjennomført i norsk rett.

Foretaket brukte eksternt ervervede systemer for elektronisk transaksjonsovervåking. Foretaket la i risikovurderingen til grunn at systemene ikke hadde tilstrekkelig funksjonalitet til å forebygge og avdekke hvitvasking, terrorfinansiering og sanksjonsscreening. Tross dette hadde foretaket ikke dokumentert tilstrekkelige tiltak for å følge opp slike svakheter.

Etter Finanstilsynets oppfatning var det bl.a. følgende svakheter ved foretakets transaksjonsovervåking:

- Det var ingen regler som kun var rettet mot å avdekke terrorfinansiering.
- Det var ingen regler som kontrollerte mot kundens egne historiske transaksjoner.
- På PM-området var det ingen regler om kontroll mot innhentede data om kunden.
- På BM-området kontrollerte reglene for formål og tilsiktet art kun overførslar til og fra høyrisikoland/skatteparadis mot innhentede data om kunden.
- Risikoene ved kontant i butikk ble kun delvis fanget opp. Foretaket hadde blant annet sett bort fra flaggede transaksjoner under et visst beløp uten at dette var tilstrekkelig vurdert og dokumentert.
- Foretaket hadde ingen regler som dekket transaksjoner knyttet til korrespondentforhold og verdipapir. Det var heller ikke opprettet andre systemer eller prosesser for å overvåke disse.
- På BM-området var det bare enkelte regler knyttet til bransje, hovedsakelig for å kontrollere kontantuttak, kontantinnskudd og overførsel til utlandet med grenseverdier tilpasset bransjen. Disse grenseverdiene var i mange tilfeller de samme som for kundene på forsterket risikonivå. Kunder med høy risiko ble dermed kontrollert mot to regler med samme innhold.
- Mange terskelverdier fremsto som høye: PM-regelen hadde 100 000 kroner som grense på enkelttransaksjon kontantuttak, og hadde få flagginger. For innskudd var grensen satt til 40 000 kroner.
- Foretakets rutine for årlig vurdering av regler var lite operasjonell ved at den ikke inneholdt konkret veiledning eller krav til prosesser for testing, evaluering eller vurdering. Foretaket hadde ikke gjennomført spesifikke analyser ved evaluering av reglene mot konkrete egenskaper ved egen kundemasse, og heller ikke testet populasjonen over og under fastsatte terskelnivåer for å vurdere reglenes treffsikkerhet. For å sikre at regelen er treffsikker, må endringer etter Finanstilsynets oppfatning baseres på konkrete analyser og testing. Videre bør reglene dokumenteres med en analyse av grunnlaget for regelen, inkludert hvordan regelen skal virke sammen med andre regler.

3.8 Risikoklassifisering av kunder

Etter hvitvaskingsloven § 9 skal foretaket kunne påvise at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risikoen ved kunden. For å gjennomføre korrekte kundetiltak, må alle kunder risikoklassifiseres. Risikoklassifiseringen skal bygge på foretakets risikovurdering og konkrete forhold tilknyttet den enkelte kunde.

På tilsynstidspunktet var foretakets risikoklassifiseringssystem i hovedsak basert på informasjon oppgitt i foretakets kundeerklæringsskjema, der svarene ble omgjort til poeng ut fra fastsatte parametere og terskelverdier. Den samlede poengsummen avgjorde deretter hvilken risikoklasse kunden ble plassert i, og hvilke kundetiltak som skulle iverksettes.

Tilsynet avdekket følgende svakheter ved foretakets risikoklassifiseringssystem:

- Risikofaktorene, vektingen og poengtildelingen var generell og lite tilpasset foretakets virksomhet og risikobilde.
- Det var ikke tydelig sammenheng mellom metodikken i systemet og de risikoene som fremgikk av risikovurderingen.
- Vektingen var ulogisk, og kombinasjonsrisiko var i liten grad hensyntatt. I praksis fanget dermed risikoklassifiseringen ikke opp flere lovpålagte momenter i vurderingen av kundens risiko, slik som produkter, tjenester, transaksjoners regelmessighet og varigheten på kundeforholdet, jf. § 9 første ledd.
- Poengtildelingen og terskelnivåene var ulogiske sett i lys av foretakets kundemasse. For eksempel måtte planlagte utenlandstransaksjoner beløpe seg til flere hundre tusen kroner, og i enkelte tilfeller over fem millioner, før kunden fikk en høyere poengsum. BM-modellen undertrykket dessuten konsekvent bransje-, sektor- og produktrisiko, noe som medførte at disse ikke alene kunne utløse forsterkede tiltak. Dette kan medføre at kunder i bransjer med høy hvitvaskingsrisiko, store transaksjonsvolum og risikoprodukter, ikke blir underlagt forsterkede kundetiltak dersom de ikke har betydelige utenlandstransaksjoner.
- Det var lite sannsynlig at en kunde kunne oppnå tilstrekkelig poengsum til å bli underlagt forsterkede tiltak, med mindre kunden oppfylte kriterier/regler som automatisk ga 99 poeng. Eksempelvis kunne en PM-kunde oppgi å kun motta midler fra arv eller trygd og samtidig gjøre kontantinnskudd på opptil 50 000 kroner og overføringer til land som Egypt eller Nigeria på opptil 500 000 kroner, uten at kunden ble underlagt forsterkede tiltak. Tilsvarende kunne en BM-kunde ha kontantinnskudd over fem millioner kroner, operere i en høyrisikobrandsje og gjennomføre transaksjoner på opptil én million kroner, uten at det utløste forsterkede tiltak.
- Valg av terskelnivåer og poengtildeling var ikke basert på særskilte analyser. Det var heller ikke gjennomført systematisk testing eller analyser av kundepopulasjonen over og under tersklene, for å vurdere kvaliteten og treffsikkerheten i risikoklassifiseringen.

Foretaket hadde selv identifisert svakheter ved klassifiseringssystemet, men hadde kun iverksatt kompensierende tiltak for BM-kunder.

3.9 Stikkprøver kundetiltak

3.9.1 Grunnleggende kundetiltak

Foretaket skal innhente, dokumentere og vurdere informasjon om kunden og personer som handler på vegne av kunden, og gjøre seg kjent med kunden og kundeforholdets formål og tilsiktede art, jf. §§ 12-14. Kunder og personer som handler på vegne av kunder skal legitimeres, og reelle rettighetshavere skal identifiseres.

Bekreftelse av identitet, fullmakter o.l.

Finanstilsynet legger i sin praksis til grunn at kravet til bekreftelse av identitet kan fravikes på nærmere vilkår, herunder i særskilte unntakstilfeller hvor helsesituasjonen for eldre og/eller svært syke personer gjør det umulig å fornye utløpt legitimasjon. I forkant av tilsynet opplyste foretaket om at 2680 kunder manglet legitimasjon, og at dette i all hovedsak var eldre kunder over 83 år eller umyndige personer. Det fremkom imidlertid av dokumentasjon at 798 av kundene var mellom 18 og 83 år, og at samtlige av disse var klassifisert til standard risiko uten noen tilhørende forklaring. Foretaket hadde i disse sakene ikke forsøkt å innhente nødvendig informasjon eller legitimasjon.

Etter § 13 tredje ledd skal foretaket innhente opplysninger om reelle rettighetshavere i kunden i samsvar med § 14. Opplysningene skal bekreftes "ved egnede tiltak". I to saker kunne foretaket ikke dokumentere at dette var gjennomført.

Informasjon om formål og tilsiktet art

Det følger av §§ 12 femte ledd og 13 femte ledd at foretaket skal innhente og vurdere nødvendige opplysninger om kundeforholdets formål og tilsiktede art.

På tilsynstidspunktet manglet foretaket informasjon om formål og tilsiktet art for om lag 20 000 kundeforhold. Foretaket har opplyst at det per januar 2026 mangler slik informasjon for 5736 kunder. Finanstilsynet vil påpeke at denne informasjonen er viktig for å kunne gjøre tilstrekkelig risikoklassifisering, løpende oppfølging og transaksjonsovervåking av disse kundene. Finanstilsynet forutsetter at foretaket snarest utbedrer mangelen.

Foretaket hadde innhentet informasjon om midlenes opprinnelse gjennom spørsmål i kunde-erklærings skjemaet. Skjemaet la imidlertid ikke til rette for tilstrekkelig informasjonsinnhenting. For PM-kunder etterspurte foretaket kun informasjon om midlenes opprinnelse ved forventede overføringer over 100 000 kroner ved åpning av kundeforholdet. Andre inntektskilder enn lønn, studielån, trygd eller pensjon ble heller ikke avklart, med mindre kunden av andre årsaker var satt til høy risiko og dermed ble gjenstand for manuell kontroll. Finanstilsynet forutsetter at foretaket retter de påpekte forhold.

Foretaket må ta stilling til om kundens informasjon fremstår som plausibel, eller om det er forhold som tilsier høyere risiko ved kunden. Foretaket må i slike tilfeller kontrollere informasjon mot andre kilder, eksempelvis offentlige registre. I de kontrollerte sakene hadde foretaket i liten grad innhentet ytterligere informasjon eller kontrollert mot andre kilder. Noen eksempler er stikkprøve 5c 1-1 og 5e 2-2 og 5e 2-4.

3.9.2 Forenklede og forsterkede kundetiltak

Forenklede kundetiltak

Det følger av hvitvaskingsloven § 16 at foretaket kan gjennomføre forenklede kundetiltak, dersom det er lav risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering. Momenter som kan gi indikasjon på at risikoen er lav, fremgår av hvitvaskingsforskriften § 4-6.

I stikkprøvene av kundeforhold på forenklede tiltak, fremkom det at foretaket gjennomgående ikke hadde foretatt vurderinger som konkret begrunnet risikonivået. Etter Finanstilsynets oppfatning forelå det i flere tilfeller konkrete omstendigheter som burde vært hensyntatt i vurderingen, og som kunne tale for at kundeforholdet ikke kvalifiserte til forenklede tiltak. For eksempel hadde flere av kundene på forenklet nivå et større omfang av utenlandstransaksjoner, [REDAKERT]

[REDAKERT] Foretaket har opplyst at risikoøkende elementer blir håndtert i transaksjonsovervåkingen, og at elementene dermed ikke medførte en endring av kundens risikonivå. Finanstilsynet kan ikke se at regler i transaksjonsovervåkingen kan reduserer kundens iboende risiko, kun restrisiko. Det forutsettes at foretaket gjennomgår kundeforholdene på nytt i tråd med dette.

Forsterkede kundetiltak

Det følger av § 17 at dersom det er høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering, skal foretaket

gjennomføre forsterkede kundetiltak. Tiltakene omfatter "ytterligere nødvendige tiltak for å sikre kjennskap om kunden, reelle rettighetshavere og kundeforholdets formål og tilsiktet art". Det skal også iverksettes særlige tiltak overfor kunder med transaksjoner til høyrisikoland, jf. hvitvaskingsforskriften § 4-10.

I stikkprøvekontrollen ble det avdekket at foretaket i de fleste kundeforhold med forsterkede tiltak, ikke hadde gjennomført forsterkede tiltak utover transaksjonsovervåking og periodisk gjennomgang av grunnleggende informasjon. Foretaket hadde ikke innhentet ytterligere informasjon eller iverksatt ytterligere tiltak for å sikre kjennskap om kunden, reelle rettighetshavere og kundeforholdets formål og tilsiktete art i samsvar med § 17. I hovedsak ble kundens egne opplysninger lagt til grunn, og det var ikke gjort videre undersøkelser eller tiltak for å underbygge eller fastslå om informasjonen faktisk var korrekt og tilstrekkelig.

Når det gjelder PM-kunder, var det ikke gjennomført forsterkede tiltak, men kun en manuell gjennomgang av informasjon etter §§ 12 og 13 etter innhenting av oppdatert informasjon fra kunden. For BM-kunder på forsterkede tiltak, var tiltakene begrenset til utfylling av "skjema for risikovurdering og utvidet kundetiltak". De utfylte skjemaene inneholdt i liten grad faktiske vurderinger av risiko eller konklusjoner, og omfattet informasjon som foretaket uansett skulle innhente for alle kunder etter §§ 12 - 14. Foretaket hadde ikke gjennomført forsterkede tiltak etter hvitvaskingsforskriften § 4-10 for kunder med eksponering mot listeførte land. Foretaket gjennomførte heller ikke ytterligere risikobaserte tiltak som skilte seg fra normale tiltak, og heller ikke tiltak som var tilpasset den enkelte kundes risiko. Foretaket gjennomførte ikke risikobaserte tiltak knyttet til handelsfinansiering (trade finance).

Politisk eksponerte personer

Etter § 18 skal foretaket gjennomføre forsterkede tiltak overfor politisk eksponerte personer (PEP) og nærmere familiemedlemmer og kjente medarbeidere til slike. I tillegg skal en overordnet godkjenne etableringen av kundeforholdet, og foretaket "skal gjennomføre tilstrekkelige tiltak for å fastslå formuens og midlenes opprinnelse", jf. § 18 andre ledd bokstav b.

Foretaket hadde etter Finanstilsynets vurderinger ikke iverksatt nødvendige tiltak for PEP-kunder. Under tilsynet ga foretaket uttrykk for at det ikke var krav om å innhente opplysninger om formuens opprinnelse for disse kundene. Et slikt krav fremgår imidlertid klart av § 18 andre ledd bokstav b. I henhold til § 18 skal etablering av kundeforhold for PEP dessuten godkjennes av overordnet. Det fremgikk av stikkprøvene at [REDACTED] godkjente kundeforhold med PEP, uten at foretaket hadde dokumentert at oppgaven formelt var delegert til disse.

3.10 Nærmere undersøkelser

Etter hvitvaskingsloven § 25 skal foretaket iverksette nærmere undersøkelser der det er forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Nærmere undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktete art. Det samme gjelder for transaksjoner som synes å mangle et legitimt formål, er usedvanlig stor og kompleks, er uvanlig ut fra kundens kjente transaksjonsmønster, foretas til land hvor tiltakene mot hvitvasking og terrorfinansiering ikke er tilfredsstillende eller hvor transaksjonen på bakgrunn av andre forhold har uvanlig karakter, jf. § 25 andre ledd.

I flere saker Finanstilsynet kontrollerte på tilsynet hadde kundene overskredet estimater eller forventet mønster oppgitt i kundeskjemaet. I stedet for å vurdere om kundeforholdet kunne gi grunnlag for mistanke, avskrev foretaket den avvikende kundeforholdet etter å ha innhentet nytt kundeerklærings skjema hvor informasjonen var oppdatert til å være i tråd med adferden. Slik håndtering av utløste alarmer anses ikke tilstrekkelig til å oppfylle undersøkelsesplikten etter § 25 annet ledd.

Flere av kundene hadde også hatt en rekke alarmer, hvor samtlige alarmer ble avskrevet på samme grunnlag, uten at det var foretatt vurderinger eller undersøkelser av den enkelte transaksjon.

I henhold til § 28 er det forbudt å gjøre kunden kjent med undersøkelser. Foretaket hadde i flere tilfeller hatt omfattende dialog med kunder i etterkant av alarmer i transaksjonsovervåkingen. Etter Finanstilsynets oppfatning kan omfanget av dialogen bidra til at kunden forstår at undersøkelser gjennomføres, eller har vært gjennomført, og på bakgrunn av dette endrer sitt transaksjonsmønster. Avsløringsforbudet omfatter ikke bare det å gi konkrete opplysninger om at undersøkelser foretas, men også å gi kunden informasjon som gjør at de vil eller må forstå at så er tilfelle.

3.11 Særlig om korrespondentforbindelser

Korrespondentforbindelser er definert som tjenesteyting fra en institusjon som korrespondent til en annen institusjon som respondent, og omfatter tjenester som for eksempel internasjonale bankoverføringer, oppgjørskontoer, valutavekslingstjenester mv.

Foretaket hadde på tilsynstidspunktet ■ aktive korrespondentavtaler med banker etablert i EØS. Rutinen for håndtering av korrespondentforbindelser var datert rett i forkant av tilsynet. Rutinen gjentok i hovedsak forpliktelsene etter regelverket uten å gi konkret veiledning på hva som skal gjøres, hvordan vurderinger skal gjennomføres, eller angivelse av type tiltak som skal iverksettes dersom risiko blir avdekket. Det fremgikk av rutinen at gjennomgang av hvitvaskingsrutiner bare skulle gjennomføres ved ■ som foretaket uansett ikke lengre skulle tilby. Foretakets ■ eksisterende avtaler er fra 2005, og foretaket burde etter Finanstilsynets oppfatning ha foretatt en fornyet vurderinger av disse.

4 Videre oppfølging

Foretaket har gjort rede for gjennomførte og ikke ferdigstilte tiltak for utbedringer av mangler i etterlevelsen. Det forutsettes at utbedringsarbeidet ferdigstilles i løpet av inneværende år. Finanstilsynet ber om at foretaket rapporterer status for arbeidet halvårlig innen utløpet av påfølgende måned, med første rapportering per 30. juni 2026. Tiltak som er gjennomført for å utbedre etterlevelsesmanglene omtalt i denne rapporten skal valideres av foretakets internrevisor. For god ordens skyld gjør vi oppmerksom på at Finanstilsynet som ledd i oppfølgingen av foretaket kan be om vurderinger av hvordan de ulike tiltak har virket.

For Finanstilsynet

Knut Haugan
avdelingsdirektør

Brita Daae Hrenovica
seksjonsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk.